

İNSAN TİCARETİ GERÇEĞİ

Türkiye’de İnsan Ticareti Kapsamında Cinsel
Sömürüye Maruz Kalanların Mağduriyet Süreçleri

GÜNGÖR ÇABUK

İNSAN TİCARETİ GERÇEĞİ

Türkiye’de İnsan Ticareti Kapsamında Cinsel Sömürüye Maruz Kalanların Mağduriyet Süreçleri

Güngör Çabuk

Nika Yayınevi - 184

1. Baskı: Mart 2023

ISBN: 978-625-7653-85-5

Sertifika No: 48850

Kapak Tasarımı: Aycan Kurt

Sayfa Düzeni: İlhan Ulusoy

© Bu kitabın basım, yayın, satış hakları Nika Yayınevi Basım Yayın Matbaacılık Dağıtım Reklam Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.’ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, mekanik, elektronik, manyetik ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz.

Baskı ve Cilt: Bizim Büro Matbaacılık

Sertifika No: 42488

Nika Yayınevi

Kültür Mahallesi, Dr. Mediha Eldem Sokak

No: 55/2 Kızılay-Ankara

T: 0312 433 71 15

www.nikayayinevi.com.tr

info@nikayayinevi.com.tr

İNSAN TİCARETİ GERÇEĞİ

Türkiye’de İnsan Ticareti Kapsamında Cinsel Sömürüye
Maruz Kalanların Mağduriyet Süreçleri

GÜNGÖR ÇABUK

Nika Yayınevi

Güngör Çabuk, Lisans eğitimini Hacettepe Üniversitesi Sosyal Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bölümünde (1986), yüksek lisans eğitimini Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Teknik Demografi Programında (1993) doktora eğitimini Selçuk Üniversitesi Sosyal Hizmet Programında (2021) tamamladı.

Akdeniz Üniversitesinde sosyal hizmetlerle ilgili birçok birimde, hem akademisyen, hem de idareci olarak görev yaptı. 2007 yılında emekli oldu. 2017-2022 yılları arasında Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümünde yarı zamanlı öğretim görevlisi olarak çalıştı. Halen Antalya Belek Üniveristesinde Öğretim Üyesi olarak görev yapmaktadır.

2009 yılından bu yana, Antalya’da Aile Danışmanları Derneğinde, insan ticaretiyle mücadele ve mağdur destek programının koordinatörlüğünü yürüttü ve halen yürütmekte; program kapsamında 6 yıl süreyle yabancı uyruklu kadın insan ticareti mağdurlarının kaldığı sığınma evinin sorumluluğunu yürüttü. İnsan ticareti konusunda ulusal ve uluslararası düzeyde çok sayıda proje yürüttü, IOM, ICMPD, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve benzer kurumların konuyla ilgili yürüttüğü programlarda ve projelerde eğitimler verdi. Doktora tezini insan ticareti mağdurlarının yaşadığı sorunlarla ilgili yaptı.

BM Kadın Dostu Kentler Programı kapsamında 2014–2015 yıllarında Antalya’da kadına yönelik şiddet konusunda eğitimler verdi. Aynı program kapsamında Erken Yaşta Evlilik ve Evden Kaçan Kız Çocukları ile ilgili iki ayrı projeyi yürüttü.

“Child 10” programı kapsamında her yıl dünya genelinde, ticaret mağduru çocuklara yönelik cesaretli çalışmalar yürüten ve fark yaratan 10 kişiye ödül verilmektedir. Cinsel sömürüye maruz kalan ticaret mağduru çocukların tespit edilmesi ve bu çocukların desteklenmesi, ayrıca bu sorunun görünür kılınması ile ilgili yürütmüş olduğu çalışmalar ve vermiş olduğu eğitimler sonrasında daha fazla çocuğa ulaşılmasına katkı sağladığı için “Çocuk 10, 2020 Ödülü”nü almaya layık görüldü.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	9
SUNUŞ.....	11
Nur Feyzal Kesen	
UZUN İNCE BİR YOLDAYIM.....	13
Yusuf Erdemir - Turgay Çavuşoğlu	
1. GİRİŞ	15
2. İNSAN TİCARETİNİN TANIMI VE BOYUTLARI	21
2.1. İnsan Ticaretinin Tanımı	21
2.2 İnsan Ticareti Tanımının Unsurları	23
2.3 İnsan Ticaretinin Nedenleri	27
2.4. İnsan Ticaretinin Türleri	28
2.5. Dünyada ve Türkiye’de İnsan Ticaretinin Boyutları	31
2.5.1. Dünyada İnsan Ticaretine İlişkin Mevcut Durum.....	31
2.5.2. Türkiye’de İnsan Ticaretine İlişkin Mevcut Durum.....	33
2.6. İnsan Ticaretinin Aktörlerinden Olan: Tacirler ve Müşteriler	36
2.7. İnsan Ticareti Mağdurlarına Ulaşılamama Nedenleri.....	37
2.7.1. Suçun Doğasından ve Hizmet Sağlayıcılarından Kaynaklı Nedenler	37
2.7.2. Mağdurlardan Kaynaklı Nedenler	38
2.8. İnsan Ticareti Mağdurlarında Görülen Sağlık Sorunları.....	40
2.9. İnsan Ticareti İle Mücadede Yaklaşımları ve Kullanılan Sistemler.....	43
2.10. Sosyal Hizmet Mesleğinin İnsan Ticaretiyle Mücadeledeki Rolü	51

3. ARAŞTIRMA HAKKINDA	55
3.1. Araştırmanın Amacı	55
3.2. Araştırmanın Yöntemi	55
4. İNSAN TİCARETİ MAĞDURLARININ YAŞAM ÖYKÜLERİ	61
4.1. İnsan Ticareti Mağdurlarına ve Ailelerine Ait Bilgiler	62
4.2. İnsan Ticareti Mağdurlarının Mağduriyet Süreci	68
4.3. Mağdurun Korunma Süreci.....	110
4.4. Riskler ve Güvenlik Önlemleri	122
5. HİZMET SAĞLAYICILARININ SÖYLEDİKLERİ	133
5.1. Çeşitli Yönleriyle İnsan Ticareti Mağdurlarının Özellikleri.....	134
5.2. Tacirlerin Özellikleri	141
5.3. İnsan Ticaretiyle Mücadele Edebilmek İçin Yapılması Gerekenler	143
5.4. Hizmet Sağlayıcılarının Kişisel Deneyimleri.....	150
6. DEĞERLENDİRME VE KARŞILAŞTIRMA.....	153
6.1. Sosyal Bir Sorun Olarak İnsan Ticareti Olgusu	153
6.2. Mağdurların Özellikleri ve Mağduriyet Süreçleri	157
6.3. Mağdurların Psikolojik Acil Yardım İhtiyaçları ve Hizmet Sağlayıcılarının Vermiş Oldukları Destekler	162
6.4. Sosyal Hizmetin Temel İlkeleri Açısından İnsan Ticareti	168
6.5. Kanıta Dayalı Bilgi ve Göstergeler	170
7. SONUÇ VE ÖNERİLER	179
7.1. Araştırmada genel olarak şu sonuçlara ulaşılmıştır	179
7.2. İnsan Ticareti Mağdurlarına Hizmet Sağlayanlara Yönelik Öneriler	183
7.3. Sosyal Hizmet Mesleğine ve Alanına Yönelik Öneriler	184
KAYNAKLAR	185

TEŞEKKÜR

*Çalışmalarına katkılarından dolayı doktora tez danışmanım
Doç. Dr. Nur Feyzal Kesen'e içtenlikle teşekkür ederim.*

**İnsan ticareti mağdurları sadece yabancılar değildir, aynı ülke
içerisindeki vatandaşlar da olabilir!*

**İnsan ticareti sadece organize suç türü değildir, tek kişi dahi bu
suçun faili olabilir!*

**İnsan ticareti sadece cinsel sömürü değildir, başka çeşitleri de
vardır!*

*İnsan ticareti ile insan/göçmen kaçakçılığı aynı şey değildir!

ÖNSÖZ

İnsan ticareti gerçekten anlaşılması zor bir konu, içerisine girdiğinizde çıkamazsınız. Çünkü insan ticareti mağdurlarının sizin desteğinize ihtiyacı olduğunu görür ve vazgeçemezsiniz. Bu alanda çalışmak adanmışlık gerektirir. Yıllarca sosyal hizmet uzmanı ve akademisyen olarak çalıştıktan sonra emekli oldum. Birgün Uluslararası Göç Örgütü’nün konuyla ilgili bir toplantısına katıldım, kendimi insan ticareti alanında çalışırken buldum ve yaklaşık 12 yıldır bu konuda çalışmaktayım.

Bu alanda çalışmaya başladıktan sonra, mağdurların sömürü sürecinde yaşadıkları sorunların görünmesinin mümkün olmadığını, bu alanda çalışmam gerektiğini düşündüm ve birçok çalışmanın yanı sıra doktora yapmaya ve bu konuda tez yazmaya karar verdim ve yaptım. Bir sonraki çalışmamda, onların bulundukları yerlere gidip, şimdi ne durumda olduklarını incelemeyi düşünüyorum. Bu konuda mağdur çocukları da merak ediyorum.

Bu kitapta, tezimden yararlanarak onların dünyalarına ve yaşadıkları sorunlara yer vermeye çalıştım. Ayrıca, insan ticareti sorununu iyi anlattığını düşündüğüm bazı cümlelere, yer vermek istiyorum. Sığınmaevinde mağdurlara hizmet sağlayan uzmanlardan biri, insan ticareti ile ilgili olarak; *“İnsanların çaresizliğinden yararlanılmasının en vahşi halinin insan ticareti olduğunu düşünüyorum”* demişti. Başka bir uzman da mağdurların içerisinde bulunduğu durumu şöyle özetlemişti; *“Onları merak eden insanlar yok”* gerçekten de yok (!). Mağdurlar sığınmaevinde kısa dönem kalmış, çok yönlü olarak desteklenmiş ve hemen sonrasında ülkelerine dönmüşlerdir. Ayrılmadan önce geribildirimi niteliğinde bizlere mektuplar yazmaktadırlar. Yoğun psi-

kolojik destek alan bir mağdur kendisine hizmet sağlayanları kastederek şunu söylemiştir; *“Ben onlarsız kendimi kaybederdim.”* Sömürüldüğü sırada kendisinden vazgeçmiş olan ve intihar etmeyi düşünen bir mağdur ise; *“Bu hayata inanmak gerektiğini anlattınız”*. Bugüne kadar hiç değer görmemiş olan başka bir mağdur da şöyle demişti; *“Beni unutmayın, ben de sizi seviyorum.”* Türkiye’de insan ticareti ile mücadelede çalışmalarına çok değerli katkılar sunan başta Aile Danışmanları Derneği olmak üzere, birlikte çalıştığım tüm hizmet sağlayıcılarına gönülden teşekkür ederim.

Yıllarca İstanbul’da ve Antalya’da insan ticareti mağdurlarına sığınmaevinde hizmet vermiş, Türkiye’de tespit edilmiş olan 2600 mağdurdan 502’siyle sığınmaevinde bire bir çalışmış; iyi ki tanıdım, iyi ki birlikte çalışmışım dediğim kocaman yürekli, cesur, samimi, çalışkan, sabırlı, sevgi dolu... Ruziye Küçükkayhan, tezimi hazırladığım dönemde Covit19 nedeniyle ansızın aramızdan ayrıldı. Tezimin sığınmaevi günlüklerinde sıklıkla yer verdiğim sevgili arkadaşım Ruziye, tutmuş olduğu günlüklerin sonunda, her bir mağdur için yüreğinin güzelliğini şu cümlelerle ifade etmiştir; *“...bugün evine dönüyor, ...yüzü gülüyor, ...yolu açık olsun, ... iyi bir geleceği olsun, ...hep mutlu olur inşallah...”* Canım arkadaşım, aynı zamanda görüşme yaptığım hizmet sağlayanlardan biri olarak tezime katkı sağlamıştı. Türkiye’de ondan daha fazla insan ticareti mağduruna doğrudan hizmet sağlayan olmamıştı. Senini hiç unutmayacağız.

Desteklerinden Dolayı Prof. Dr. Selma Öncel, Doç. Dr. Doğa Başer, Dr. Öğr. Üyesi Demet Akarçay Ulutaş, Turgay Çavuşoğlu, Yusuf Erdemir, Sıla Sungur’a, Çok Teşekkür Ederim.

Son olarak, Kök ailemin her bir üyesine ve Çekirdek ailem sevgili eşim Sefa ve canım Çınar’ıma özellikle teşekkür ederim.

Tüm dünyada insan ticaretinin son bulması dileğimle...

Dr. Güngör Çabuk

SUNUŞ

İnsan ticareti aslında yan yana gelmemesi gereken iki kelime. İnsanı insan yapan düşünme, sorgulama becerisi, aklı değil midir zaten? Kâinatta sadece insana verilen bu yeteneğin insandan zorla alınması insanın algoritmasına hem ters hem de ahlaki olmayan bir durumdur.

Bir gün çaresiz olduğunuz bir durumda bir başkası sizin yerinize düşünüyor, sorguluyor ve karar alıyor hem de hiç istemediğiniz kararları alıyor ve bu kararları size zorla uygulattırıyor. Kulağa ve kalbe ne kadar kötü gelse de maalesef dünya üzerinde binlerce insan, *insan ticareti* mağduru oluyor.

Dr. Güngör Çabuk yıllardır, adanmışçasına insan ticareti mağdurları ile çalışıp, bir kişiyi bile kurtarmanın ve kurtaracak olmanın ümidini taşıyan bir savaşçı. Bana da yaptığı bu uygulamaları, bilimsel bir yöntemle taçlandırıp doktora tezine dönüştürmede danışmanlık yapma görevi düştü. Her bir kelimesini zevkle okuduğum, vakalardan ötürü bir o kadar da insanlığım-dan utandığım, uygulamasını yapmamış herhangi birinin asla yapamayacağı zorlu bir çalışmayı yürüttü.

Doktorada ne çalışacağımıza karar verip “*İnsan Ticareti Mağdurlarının Mağduriyet Süreçlerinin Sosyal Hizmet Perspektifinde İncelenmesi:*” adlı ismi koyduğumuzda Enstitü Müdürünün telaşla beni arayıp, “Hocam öğrenciniz ile birlikte insan ticareti ...” ile ilgili tez yapıyormuşsunuz. İnsanın ticareti olur mu? Yoksa yanlış mı yazdınız sonra başımız ağrımazın”...şeklindeki söylemi daha dün gibi aklımda....

İnsan ticareti konusu; mağduru, tacirleri, ulusal ve uluslararası ayağı, psikolojik, sosyal ve fizyolojik boyutu ile birçok

dinamiği olan karmaşığık ve zorlu bir alan. Bu meşakkatli yolda yapılan çalışma umarım bir gün sesini duyurur.

Her il de aile ve sosyal hizmetler müdürlüklerinde insan ticareti şubelerinin ve bu insanlara hizmet verecek kurumların açılması insan hakları ve sosyal adalet uygulayıcısı olarak biz meslek elemanlarının en büyük dileğidir....

Doç. Dr. Nur Feyzal Kesen

UZUN İNCE BİR YOLDAYIM

“Uzun ince bir yoldayım.

Gidiyorum gündüz gece

Bilmiyorum ne haldayım

Gidiyorum gündüz gece.

Halk ozanı Aşık Veysel’in dizeleri “İnsan Ticareti” mağdurlarının yaşadıkları öyküler, acılar, uğradıkları haksızlıklar, insan onuru, var olma savaşı, en yakınları tarafından bu işe angaje edilmeleri gibi birçok nedenle yaşamlarının kısa bir özetidir. İnsan ticareti mağdurlarında; yoksulluk, eğitimsizlik, aldatılma, dilini bilmediği bir yere götürülme, yaşının küçüklüğü, şiddet, kandırılma, sömürülme, borçlandırma, küçücük bir ev sahibi olma amacıyla geldiği bu bataklıktan kurtulamama, kısaca her türlü çaresizlik duyguları vardır.

Bu uzun ince yolda; tacirlerin şiddeti, ilaç kullanma alışkanlığı, gece gündüzlerinin karışması, bir gün içerisinde onun üzerinde müşteriye gönderilme, hamile iken cinsel ilişkiye zorlanma, daha sonra vereceğim diye elinden alınan paralar, aşışılma, cinayet, psikolojik bozukluklar, intihara kadar varan vakalar karşımıza çıkar.

Dünya’nın en kar getiren acımasızlıkları; silah, uyuşturucu ve insan ticareti şeytan üçgeninde yer almaktadır. Bu organize suçun ortadan kaldırılması için ülkeler arası işbirliği, hukuksal düzenlemeler, ağır cezai yaptırımlar getirilmesine rağmen bu dağın sadece üstünü görebilmekteyiz.

Uzun ince yolun ikinci ayağında karşımıza Sosyal Hizmet Uzmanı Güngör Çabuk çıkıyor. Kendi değimiyle bu alana 12 yıl emek veriyor. Anadolu’nun içerisinde yetişen bir kadın olarakilmekilmek dokuyarak halısını çeşitli motiflerle zenginleştiriyor. Antalya Aile Danışmanları Derneğinde arkadaşlarıyla beraber birçok projeye imza atıyor. Ülkenin birçok ilinde farkındalık çalışmaları yaparak insan ticareti eğitimleri yapıyor. Uluslara-

rası projelerle farkındalık ve savunuculuk yaparak aynı alanda çalışan uluslararası sivil toplum kuruluşlarıyla insan ticaretini masaya yatırıyor. Antalya Aile Danışmaları Derneği olarak; Psikolog, Çocuk Gelişim Uzmanı, Avukat, Sosyal Hizmet Uzmanı, Psikiyatrist, Tercüman arkadaşlarıyla birçok vakaya dokunuyor, derneğin misafirhanesinde konuk ettiği insan ticareti mağdurlarının psiko-sosyal, sağlık ve hukuksal güçlendirilmelerini sağlamak amacıyla çabalara giriyor. Yüzlerce eğitim, bilirkişilik, makaleler, sözlü bildiriler, sempozyum katılımları, sosyal hizmet bölümünde öğretim görevliliği, yılın Sosyal Hizmet Uzmanı ödülü (2020)...

<https://child10.org/network/awardees-2020/> da; “Güngör Çabuk, insan ticaretiyle uğraşan binlerce kilit profesyonelin eğitiminden sorumlu Aile Danışmanları Derneği’nin kurucu başkanıdır. Türkiye’de çocuk ticareti konusunda önde gelen uzmanlardan biri olan Güngör’ün çabaları, Türkiye’de insan ticaretine yönelik daha sistematik bir yaklaşımla sonuçlanmıştır ve çocuk ticareti mağdurlarının yararına bilgi ve deneyimlerini yaymayı ve paylaşmayı çok sever” ibaresi yer alıyor.

Sosyal Hizmet Uzmanı Güngör Çabuk uzun ince yolda, birçok insan ticareti mağduruna dokundu, örselenmeden ülkelere dönmesini sağladı. Tüm bu birikimler bize “İnsan Ticareti Gerçeği” kitabıyla, Dr. Güngör Çabuk olarak döndü. Yolun açık olsun sevgili arkadaşımız.

Yusuf Erdemir – Turgay Çavuşoğlu

1. GİRİŞ

İnsan ticareti bütün dünya ülkelerini ilgilendiren, çoğunluğu yoksul ve çaresiz olan insanların daha iyi bir yaşam umuduyla aldatılarak veya kandırılarak ya da sınır ötesi göç ederek veya ettirilmeleri sağlanarak, istek ve iradeleri dışında sömürülmele-ridir (Yenidünya 2007). Tarihsel süreçte insan ticareti kölelik ve esir ticareti olarak varlığını sürdürürken, günümüzde insanlığı etkileyen, sosyal, fiziksel ve psikolojik bütünlüğüne zarar veren, önemli bir sosyal sorun olarak kendini göstermektedir (Miller ve ark 2007). Bireyler üzerinde uzun süren ruhsal etkileri olan bir durumdur (Abas ve ark 2013).

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün (GİGM) 2016 yılı Türkiye İnsan Ticaretiyle Mücadele Raporunda, insan ticareti suçunun uyuşturucu ve silah kaçakçılığından sonra, suç örgütlerine yüksek kazanç sağladığı, ulusal ve uluslararası düzeyde tehlikeli boyutlara ulaştığı belirtilmiştir. Ayrıca toplumlar açısından önemli bir insan hakkı ihlali sorunu haline geldiği vurgulanmıştır (GİGM 2017). Hodge (2014) yapmış olduğu çalışmada, suç örgütlerinin insan ticareti mağdurlarını sömürerek yüksek gelir elde ettiklerini ve yıllık küresel kazancın yaklaşık 44,3 milyar ABD doları olduğunu belirtmiştir. İnsanın sömürü amacıyla işkenceye varan düzeyde istismar edildiği, insan onurunun hiçe sayıldığı, temel hak ve özgürlüklerinin yok edildiği ciddi bir insan hakkı ihhalidir (Sayın 2018, Arslan 2006).

İnsan ticareti sadece bireyleri değil, onların ailelerini, yakın çevrelerini ve içinde yaşadıkları toplumları da doğrudan etkilemektedir (Barker 1999, Gonzelez ve ark. 2017). İnsan ticareti suçu her geçen gün artan oranda yaşamı tehdit etmektedir.

Bu tehditler bireye, topluma ve devletin güvenliğine yöneliktir. Özellikle işsizlik ve suç, bireylere yönelik tehditlerin başında gelmekte; boyutlarının büyümesi de toplumsal güvenliği tehdit etmektedir. Bu durumdan ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ne olursa olsun hepsi etkilenmektedir. Savaşlar, yerel çatışmalar, siyasi geçişler, ekonomik dalgalanmalar insan ticaretinin oluşmasını destekleyen önemli unsurlardandır (Hanser 2000).

Sever ve arkadaşları (2012), hukuksal düzenlemelerdeki diğer bir sorunun, insan ticareti suçunun diğer suçlarla karıştırılması olduğunu belirtmişlerdir. Fuhuş Suçu (TCK 227) bunların başında gelmektedir. Ayrıca, tacirler bu suçun unsurlarını çok iyi bildiklerinden kanıt olabilecek tüm delilleri gizleyebilmekte, bu da yeterince ceza almamalarına neden olmakta, dolayısıyla sorun artarak devam etmektedir.

Sovyetler birliğinin dağılmasından sonra Türkiye insan ticareti açısından, bölgede hedef ülke konumuna gelmiştir. Türkiye'ye yönelik göç hareketliliği yapanlar; (1) çalışma amaçlı düzensiz göçmen, (2) transit göçmenler (3) sığınmacılar / mülteciler ve (4) düzenli göçmenler olmak üzere dört grupta toplanmıştır (İçduygu ve Kirişçi 2009). Bu dört grupta da insan ticareti gerçekleşebilmektedir.

Ülkelere yönelik tehditler, iç güvenliğini ve sınır kontrollerini olumsuz etkilemektedir. Bu özelliğiyle yasa dışı göç olgusu, insan ticaretinin ortaya çıkma nedenleri arasında sınıraşan boyutta önemli bir yere sahip olmuş, bu suçla mücadelede ulusal ve uluslararası platformlarda işbirliğini zorunlu kılmıştır (Sever ve ark 2012).

İnsan ticaretindeki asıl amaç, onların çaresizliğinden yararlanmak olduğu için, bu suç değişik biçimlerde karşımıza çıkmaktadır. İnsan ticaretinin en yaygın biçimi fuhuş yaptırmak, diğeri ise işgücü sömürüsüdür. Ayrıca değişik amaçlarla kaçırılan, aileleri tarafından satılan ya da kiraya verilen çocuklar da ticarete konu olmaktadır. Bazı durumlarda bir kişi birden çok sömürüye maruz kalabilmektedir (Kocasakal 2003).

Günümüzde insan ticareti türlerine ilişkin farklı gruplandırmalar bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) 2018 Yılı Küresel İnsan Ticareti Raporunda, insan ticaretinin çeşitlerini zorla çalıştırma, cinsel sömürü, zorla dilendirme, zorla evlilik, organların alınması, çocuk satışı ve çocuk asker olmak üzere yedi grupta toplamıştır (UNODC 2018). Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) 2017 Yılı Modern Köleliğin Küresel Tahminleri Raporunda, insan ticaretini zorla çalıştırma ve zorla evlendirme olmak üzere iki grupta toplamıştır. Cinsel sömürüyü zorla çalıştırma içerisinde ele almış ve insan ticareti sorununu “modern kölelik” olarak adlandırmıştır.

ILO (2017), 2016 yılında dünya genelinde tahmin edilen insan ticareti mağduru sayısının 40,3 milyon olduğunu açıklamıştır. UNODC’un 2018 yılı raporunda ise, 2003 - 2016 yılları arasında, 142 ülkeden insan ticareti mağduru olan toplam kişi sayısı 225 bin olarak açıklanmıştır. Buna ek olarak 2016 yılında bu sayının 24 bin kişi ile en tepe noktaya ulaştığı belirtilmiştir (UNODC 2018). Bu iki veriden yola çıkılarak, sadece 2016 yılında, her 1680 mağdurdan birine ulaşılabilirdiği söylenebilir. Ayrıca, UNODC’un 2020 yılı raporunda kadınların %46, çocukların %34 ve yetişkin erkeklerin %20 oranında olduğu belirtilmiştir (UNODC 2020).

Almanya, Yunanistan ve Türkiye’de insan ticareti mağdurlarına hizmet sağlayan sivil toplum kuruluşu (STK) temsilcileriyle yapılan bir çalışmada; bir olgunun insan ticareti olarak değerlendirilebilmesi için, mağdurların kandırılmış, özgürlüklerinin engellenmiş, zarar görmüş, sömürülmüş ve haklarının ihlal edilmiş olması; tüm bunların bireyin isteği dışında gerçekleşmiş ve sürecin de yasadışı olması gerektiği belirtilmiştir (Erdemir ve Çabuk 2017). Burada insan ticaretinin ne anlama geldiği, anlaşılır ve net biçimde ortaya konmuştur.

Türkiye’de insan ticareti mağdurlarının desteklenmesine yönelik idari düzenlemeler 11.04.2014 tarihinde yürürlüğe giren,

6458 Sayılı Yabancı ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda yer almaktadır (Resmi Gazete 2013). Türk Vatandaşı olan insan ticareti mağdurlarına yönelik özel idari bir düzenleme bulunmamaktadır. Türk vatandaşlarına, diğer şiddet gören mağdurlarına uygulanan 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'a göre işlem yapılmaktadır. Dolayısıyla daha ağır şiddet gören ve yaşamsal riskleri bulunan, insan ticareti mağdurları yeterince desteklenmemekte ve tekrar mağdur olabilmektedir.

İnsan ticaretiyle ilgili açıklamalara bakıldığında, mağdurların sömürülmesiyle ilgili "insan onuru", "insan hakları", "eşitlik" gibi kavramlar ön plana çıkmaktadır. Bu özelliğiyle insan ticareti sosyal hizmetin sorun alanlarından biridir. Türkiye'de henüz yeterince fark edilmemiş ve bu alan geliştirilmemiştir. Uluslararası literatür incelendiğinde, sosyal hizmet uzmanlarının insan ticaretiyle mücadele ve mağdurların desteklenmesinde önleme, koruma ve savunuculuk çalışmalarında önemli rol ve işlevlere sahip oldukları, insan ticareti mağdurlarına ilk ulaşılma anından başlayarak, vaka yönetimi sistemiyle mağdurların bağımsız yaşam seviyesine ulaşmaya kadar sorumluluk aldıklarına ilişkin çalışmalar bulunmaktadır (Alvarez, Alessi, 2012, Barner ve ark 2014, Hodge 2014, Şahin 2014, Kolovou 2017).

Sosyal hizmet mesleğinin temelinde bireylerin, ailelerin ve toplumun sorunlarını çözmelerine yardım etmek ve destek olmak vardır. Sorunların çözümü, güçlendirme ve destekleme yoluyla yürütülmektedir. Sosyal hizmet mesleği insan hakları ve sosyal adalet ilkesini esas alır ve bireyin, ailenin, toplumun iyilik halini arttırır (Yolcuoğlu 2014). Bu özelliğiyle, ciddi hak ihlallerine maruz kalan insan ticareti mağdurlarının desteklenmesinde sosyal hizmet uzmanları kilit öneme sahiptir.

İnsan ticaretinin sona erdirilmesi, mağdurun korunmaya alınması ve faillerin tespit edilerek cezalandırılabilmesi için en kritik aşama mağdurun tespit edilme aşamasıdır. Mağdur tes-

piti anlık bir işlem değil; aynı zamanda dinamik, karmaşık, çok aktörlü ve uzun bir zaman dilimine yayılan tarama ve takip gerektiren bir süreçtir. Bu süreç mağdura “acilen” ulaşılmasını gerekli kılmaktadır. Mağdurun, sürecin başlangıcında belirlenememesi veya geç kalınması, hakların ihlal edilerek yeterli koruma sağlanamaması anlamına gelmektedir (OSCE 2004, Clawson ve Dutch 2008, Fadina ve DeForge 2017).

Dünya genelinde, insan ticaretiyle mücadele çalışmaları ile bu alandaki literatür çalışmaları incelendiğinde; 2000 yılında Palermo Protokolünün insan ticaretinin sınıraşan boyutuna odaklanmış olması ve kısa sürede çok sayıda ülkenin bu sözleşmeye taraf olması nedeniyle; hem bilimsel hem de mücadele çalışmalarında artış olmuştur. Buna karşın her iki alanda da insan ticaretinin sınır aşan boyutu ön plana çıkmış ve ülke içerisindeki çalışmalar sınırlı kalmıştır. Türkiye’de insan ticareti ile ilgili çalışmalar sınırlı sayıda olmuş, bunlar ağırlıklı olarak hukuk, uluslararası ilişkiler, sosyoloji, kamu yönetimi ve polis akademisi gibi alanlarda yapıldığı bilinmektedir. Ayrıca, bu çalışmaların mağdurun özelliğine ve ihtiyacına yönelik değil, daha çok insan ticareti suçuna yönelik olduğu dikkat çekmektedir. Dolayısıyla, bu sorunun merkezinde mağdurlar olmasına rağmen, mağdur odaklı çalışmalar yetersiz kalmış, yaşadıkları sorunlar, ihtiyaçları ve onlara verilen hizmetlerle ilgili çalışmalar da görünür olamamıştır. Türkiye’de de insan ticareti hakkında sosyal hizmet alanında yeterince bilimsel çalışmanın ve uygulama deneyiminin olmaması; suçun önlenmesi, mağdurların tespit edilmesi, desteklenmesi ve haklarının savunulması gibi konuların da yetersiz kalmasına neden olmuştur.

Bu çalışmayla, sosyo-ekonomik yetersizlikler nedeniyle kendisinin ve ailesinin temel ihtiyaçlarını karşılayabilmek için çare aradıkları sırada, insan tacirleri tarafından sömürülmek üzere kandırılarak Türkiye’ye getirilen insan ticareti mağdurlarının, mağduriyet süreçleri, ihtiyaçları, özellikleri, riskleri, sömürünün boyutları çok yönlü olarak incelenmiştir.

